

شاخص های قیمت

مقدمه

عمده‌فروشی کالاها به عمل آورد. در سال 1353 تحولاتی در اوضاع اقتصادی کشور پدید آمد و سال مذکور به عنوان سال پایه در نظر گرفته شد. بر همین اساس، محاسبه شاخص‌های فوق، برای سومین بار مورد تجدیدنظر قرار گرفت. در سال 1361، با توجه به تغییرات ایجاد شده در الگوی مصرف خانوارها که ناشی از تحولات اقتصادی و اجتماعی بعد از انقلاب اسلامی بود، این سال به عنوان سال پایه انتخاب شد و تجدیدنظر در زمینه محاسبه شاخص‌های مذکور به عمل آمد. در سال 1369، با پایان یافتن جنگ تحمیلی و تغییر شرایط اقتصادی، ضرورت تجدیدنظر در سال پایه احساس شد و این سال را بانک مرکزی به عنوان سال پایه انتخاب کرد. بانک مرکزی در سال 1378، سال پایه را برای "شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران" از سال 1369 به سال 1376 تغییر داد. در سال 1379، تغییر سال پایه از سال 1369 به سال 1376 برای "شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها در ایران" نیز صورت پذیرفت. از این رو شاخص‌های مربوط به سال‌های گذشته، مورد تجدیدنظر قرار گرفت. محاسبه

سابقه بررسی قیمت‌ها و محاسبه شاخص‌های ذی‌ربط در نقاط شهری و روستایی کشور که در حال حاضر توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و مرکز آمار ایران انجام می‌گیرد، به شرح زیر است:

الف) شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری، شاخص بهای تولیدکننده، شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها و شاخص بهای کالاهای صادراتی

برای اولین بار، بانک ملی ایران در سال 1315، محاسبه شاخص هزینه زندگی⁽¹⁾ و شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها را در نقاط شهری آغاز کرد. در سال 1338، با تغییر سال پایه، محاسبه شاخص هزینه زندگی و شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها مورد تجدیدنظر قرار گرفت و با تأسیس بانک مرکزی ایران در سال 1339، مسئولیت تهیه شاخص‌های مذکور، به این بانک محول شد. بانک مرکزی ایران، با توجه به تغییرات قابل ملاحظه در الگوی مصرف خانوارها و ترکیب هزینه آن‌ها، سال 1348 را سال پایه قرار داد و تجدیدنظر دوم را در محاسبه شاخص هزینه زندگی و شاخص بهای

مرحله اجرا درآورد و از آن زمان تا مهرماه 1357، نتایج حاصل از آمارگیری‌های مذکور را همه ساله به صورت متوسط قیمت کالاها و خدمات مصرفی در نقاط روستایی، در قالب نشریات فصلی و سالانه، منتشر می‌کرد. پس از آن، نتایج نیمه دوم سال 1358 و نیمه اول سال 1359 طرح آمارگیری فوق، به صورت متوسط قیمت و شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی روستایی در اختیار علاقمندان قرار گرفت. از سال 1361 لغایت سال 1375، شاخص بهای خرده‌فروشی کالاها و خدمات مصرفی خانوارها در نقاط روستایی، براساس سال پایه 1361 تهیه و منتشر می‌شد. همچنین در سال 1376، سال 1374 به عنوان سال پایه انتخاب و آمارهای موردنظر برای سال‌های 1375 لغایت 1383، به تفکیک استان‌ها و کل کشور تهیه و منتشر شده است. در حال حاضر براساس آخرین تجدیدنظر، سال 1381 به عنوان سال پایه مبنای محاسبه قرار گرفته است.

تعاریف مفاهیم

شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی: معیار

سنجش تغییرات

"شاخص بهای تولیدکننده"، از سال 1369 توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران آغاز شد. از مهم‌ترین موارد استفاده این شاخص، نشان دادن زود هنگام روند تورم و استفاده از آن در محاسبات ملی برای تعدیل قیمت‌های جاری به ثابت است. نشریات "شاخص بهای تولیدکننده" توسط بانک مذکور، به صورت ماهانه و سالانه منتشر می‌شود. محاسبه "شاخص بهای کالاهای صادراتی"، به منظور نشان دادن تغییرات قیمت کالاهای صادراتی از سال 1376 آغاز شد. ارقام شاخص بهای کالاهای وارداتی و صادراتی در سال‌های گذشته بر مبنای اطلاعات به دست آمده از عمده‌فروشان بود که واردات و صادرات را انجام می‌دادند. اما از سال 1382، "شاخص بهای کالاهای صادراتی" مندرج در این فصل، براساس اطلاعات اخذ شده از گمرک است و کل اقلام صادراتی را شامل می‌شود.

ب (شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی

خانوارها در نقاط روستایی

در سال 1353، مرکز آمار ایران برای اولین بار، طرح آمارگیری از قیمت خرده‌فروشی تعدادی از کالاها و خدمات مصرفی در نقاط روستایی را به

ضریب اهمیت: سهم هر کالا یا خدمت را در مجموعه کالاها و خدمات مشمول شاخص، ضریب اهمیت می‌گویند. در شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی، سهم هر کالا یا خدمت، نسبت هزینه پرداختی خانوار، برای آن کالا یا خدمت به کل هزینه خانوار می‌باشد. در شاخص بهای عمده‌فروشی، سهم هر کالا، ارزش فروش عمده‌فروشی کالا به کل ارزش عمده‌فروشی کالاها می‌باشد. در شاخص بهای تولیدکننده، سهم هر کالا یا خدمت، نسبت ارزش تولید یا ارزش فروش یک کالا یا خدمت به ارزش تولید و یا فروش مجموعه کالاها و خدمات می‌باشد.

نقاط شهری: رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم "فصل 2- جمعیت".

نقاط روستایی: رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم "فصل 2- جمعیت".

شاخص بهای تولیدکننده: روند تغییرات قیمت‌ها را از دیدگاه تولیدکننده، در بخش‌های مختلف اقتصادی مانند کشاورزی، ماهیگیری، صنعت، معدن و خدمات نشان می‌دهد. قیمت تولیدکننده به قیمتی گفته می‌شود که خریدار در ازای خرید کالا به تولیدکننده می‌پردازد و قیمت

قیمت تعداد معین و ثابتی از کالاها و خدمات مورد مصرف خانوار نسبت به سال پایه، شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی نامیده می‌شود.

طبقه‌بندی در گروه‌های کالاها و خدمات:

طبقه‌بندی کالاها و خدمات در شاخص‌های قیمت، براساس ماهیت آن‌ها و طبقه‌بندی‌های بین‌المللی و نیازهای ملی انجام گرفته است، ولی مبنای کلی، طبقه‌بندی پیشنهادی سازمان ملل (S N A)⁽²⁾ برای کالاها و خدمات مصرفی، S I T C⁽³⁾ برای عمده‌فروشی و ویرایش سوم I S I C⁽⁴⁾ برای تولیدکننده (می‌باشد که بنابر ملاحظات اقتصاد ایران، تغییراتی در آن داده شده است. در این طبقه‌بندی‌ها، کالاها و خدمات به چند گروه بزرگ تقسیم می‌شود که هر یک از آن‌ها چندین زیرگروه دارد. گروه‌های بزرگ را گروه‌های اصلی و زیر گروه‌های آن‌ها را گروه‌های فرعی کالاها و خدمات می‌نامند. در ضمن، گروه‌های کالاها و خدمات برحسب نیاز براساس گروه‌های اختصاصی نیز طبقه‌بندی می‌شوند.

سال پایه: سال معین و ثابتی است که درصد تغییرات شاخص، نسبت به آن سنجیده می‌شود و عدد شاخص در آن سال برابر 100 است.

مواد اولیه صادر می‌گردد.

گزیده اطلاعات

شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای شهری در سال 1389، با افزایشی به میزان 29 درصد نسبت به سال قبل به عدد 266,2 (بر مبنای سال پایه 1381=100) رسید.

شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای روستایی در سال 1389، نسبت به سال 1388، 18/3 درصد افزایش یافته و به عدد 291/9 (بر مبنای سال پایه 1381=100) رسیده است.

فروش کالاها و خدمات تولید شده و عرضه شده به عمده‌فروشان، خرده‌فروشان داخلی و سایر صنایع و یا صادر شده به کشورهای خارجی را منعکس می‌کند.

شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها: معیار سنجش تغییرات

قیمت کالاها در بازارهای عمده‌فروشی نسبت به سال پایه، شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها نامیده می‌شود.

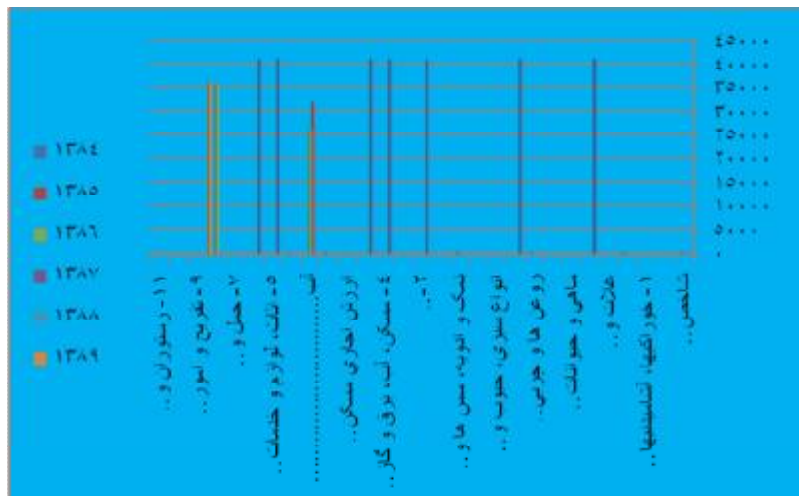
شاخص بهای کالاهای صادراتی: تغییرات قیمت کالاهای صادر شده از کشور را، این شاخص اندازه‌گیری می‌کند. کالاهای صادراتی شامل تمامی کالاهایی است که به طور کامل در داخل کشور ساخته و صادر می‌شود یا به صورت کالای نیمه ساخته و یا

21-1- شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری برحسب گروهای اصلی و فرعی (100=1383)

شاخص کل.....	۱۰۰	۵/۱۲۶	۸/۱۴۷	۱۹۱	۳/۲۰۶	۲/۲۶۶
گروههای اصلی و منتخب فرعی:.....						
۱- خوراکیها، آشامیدنیها	۱۹/۳۶	۱/۱۲۹	۸/۱۵۵	۴/۲۰۰	۶/۲۲۴	۹/۳۰۱
خوراکی ها.....	۳۹/۳۴	۸/۱۲۹	۹/۱۵۶	۲۰۲	۳/۲۲۷	۳/۳۰۶
غلات و نان.....	۶۸/۶	۶/۱۱۹	۸/۱۴۳	۵/۲۲۲	۸/۲۲۴	۸/۳۵۷
گوشت.....	۰۹/۹	۳/۱۲۷	۲/۱۵۵	۳/۱۶۵	۵/۲۲۳	۹/۳۰۷
ماهی و حیوانات دریایی.....	۰	۰/۱۱۰	۹/۱۲۰	۶/۱۸۷	۱/۱۷۵	۴/۲۲۲
لبنیات و تخم پرندگان.....	۵۳/۳	۶/۱۲۲	۳/۱۴۹	۹/۲۰۶	۵/۲۰۲	۳/۲۵۲
روغن ها و چربی ها.....	۵۰/۱	۹/۱۲۱	۶/۱۶۴	۱۸۸	۱/۲۰۴	۱/۳۰۱
میوه ها و خشکبار.....	۱۰/۹	۲/۱۳۷	۱/۱۶۷	۳/۱۸۹	۲/۲۶۶	۴/۲۹۶
انواع سبزی، حبوب و فرآورده های سبزی.....	۰	۸/۱۴۹	۴/۱۷۹	۲/۲۰۲	۸/۲۲۵	۵/۳۴۱
قند ، شکر، مربا، عسل شکلات و محصولات قنادی..	۶۰/۱	۴/۱۳۴	۴/۱۵۵	۲/۲۱۳	۱/۲۱۹	۴/۲۹۶
نمک و ادویه، سس ها و چاشنی ها و ترکیبات.....	۰	۶/۱۲۷	۱۴۸	۱۹۴	۷/۲۱۹	۶/۲۵۲
آشامیدنی ها.....	۷/۲	۶/۱۱۰	۷/۱۲۴	۹/۲۹۴	۱/۱۵۲	۷/۱۸۴
۲- دخانیات.....	۰۹/۱	۵/۱۱۵	۳/۱۴۲	۷/۱۶۰	۸/۲۳۴	۳/۲۴۵
۳- پوشاک و کفش.....	۲۰/۱۶	۶/۱۲۱	۷/۱۴۰	۷/۱۸۶	۲/۱۹۶	۳/۲۴۷
۴- مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها.....	۲/۲۲	۲/۱۳۴	۷/۱۵۲	۵/۱۷۲	۳/۲۱۴	۵/۲۶۴
اجاره بهای مسکن غیر شخصی.....	۲۴/۴	۹/۱۳۸	۱/۱۵۴	۱/۲۱۳	۴/۲۱۸	۸/۲۴۸
ارزش اجاری مسکن شخصی.....	۲۳/۱۵	۱/۱۳۶	۱۵۴	۱/۲۱۶	۹/۲۱۶	۳/۲۴۶
تعمیرات و خدمات ساختمانی.....	۶۷/	۶/۱۴۶	۳/۱۸۶	۲۱۶	۳/۲۷۸	۹/۳۲۷
آب.....	۷۰/	۸/۸۷	۵/۷۲	۵/۲۵۹	۹/۱۰۳	۷/۱۴۹
برق و گاز و سایر سوخت ها.....	۰	۹/۱۰۰	۹/۱۰۸	۱۳۲	۳/۱۱۳	۷/۴۲۱
۵- اثاث، لوازم و خدمات مورد استفاده در خانه....	۱۵/۸	۹/۱۲۴	۲/۱۴۵	۳/۱۸۳	۶/۱۹۱	۴/۲۲۱
۶- بهداشت و درمان.....	۲۸/۴	۱/۲۷۱	۵/۱۵۱	۸/۲۰۲	۷/۲۱۳	۸/۲۸۰
۷- حمل و نقل.....	۹۱/۴	۹/۱۱۴	۸/۱۳۲	۳/۱۵۲	۰/۱۸۰	۷/۲۶۲
۸- ارتباطات.....	۰	۹۸	۹/۹۷	۹۷	۶/۹۹	۶/۹۹
۹- تفریح و امور فرهنگی.....	۶۱/۳	۲/۱۰۸	۷/۱۱۲	۷/۱۴۰	۰/۱۲۹	۷/۱۵۰
۱۰- تحصیل.....	۰	۷/۱۴۰	۴/۱۵۲	۶/۲۰۳	۳/۱۹۰	۲/۲۱۵

سالنامه آماری استان - 1390

نمودار (1-21-) شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری برحسب گروه‌های اصلی

ماخذ جدول شماره (1-21)

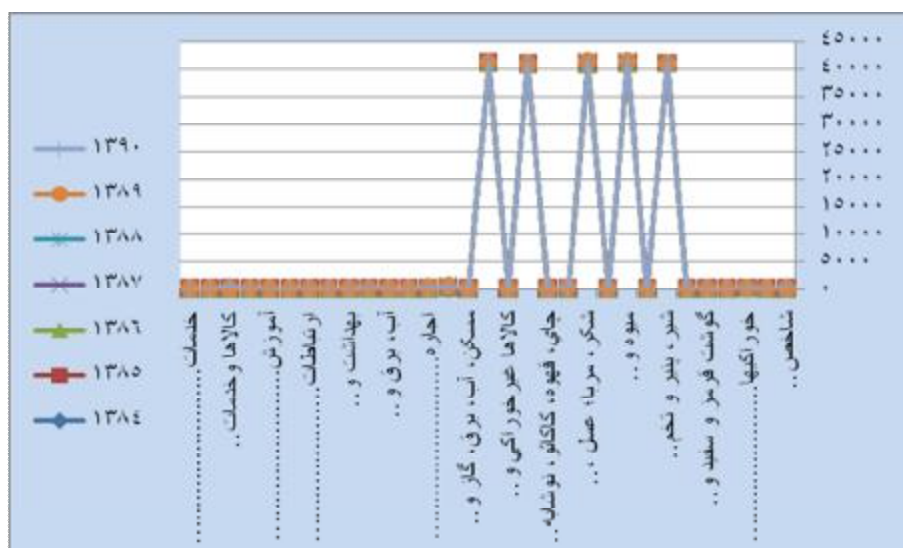
21- شاخص‌های قیمت _____ - سالنامه آماری استان - 1390

2-21- شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط روستایی برحسب گروه‌های اصلی و فرعی (100=1383)

۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	گروه‌های کالا و خدمات
۱۰۰	۵/۱۵۳	۵/۱۸۰	۴/۲۲۳	۸/۲۴۶	۹/۲۹۱	۳۷۴	شاخص کل.....
۳۴/۴۳	۱/۱۵۵	۱/۱۸۹	۴/۲۴۵	۸/۲۷۳	۱/۳۳۰	۴/۴۱۶	خوراکیها، آشامیدنیها و دخانیات.....
۱۷/۳۸	۱۵۶	۱/۱۹۲	۸/۲۵۱	۳/۲۷۹	۴/۳۳۶	۶/۴۲۹	خوراکیها.....
۷۵/۹	۸/۱۳۶	۷/۲۳۰	۲/۲۴۴	۱/۲۴۴	۹/۲۸۶	۳/۴۳۶	نان و غلات.....
۸۷/۹	۴/۱۵۱	۹/۱۸۴	۹/۲۴۶	۷/۲۸۴	۵/۳۵۲	۹/۳۸۴	گوشت قرمز و سفید و فرآورده های آنها.....
۰	۸/۱۲۹	۸/۱۴۵	۴/۱۷۴	۱/۱۸۶	۷/۱۹۶	۲/۲۱۴	ماهی ها و صدف داران.....
۱۶/۴	۵/۱۶۸	۷/۲۰۴	۳/۲۵۶	۷/۲۹۹	۵/۳۲۰	۶/۴۰۲	شیر، پنیر و تخم مرغ.....
۴۷/۲	۸/۱۲۹	۳/۱۷۵	۶/۲۳۱	۳/۲۵۲	۳/۲۸۵	۱/۳۵۷	روغنها و چربیها.....
۱۹/۳	۳/۱۹۲	۱/۲۵۶	۳۶۶	۳/۴۵۸	۹/۵۹۷	۴/۸۴۲	میوه و خشکبار.....
۹۱/۴	۱/۲۱۲	۲/۲۵۶	۳/۲۶۳	۶/۲۷۱	۵/۳۴۳	۳/۳۹۷	سبزی ها و حبوبات.....
۶/۲	۳/۱۲۵	۳/۱۳۹	۱۶۲	۱۸۵	۷/۲۱۶	۳/۲۵۷	شکر، مربا، عسل ، شکلات و شیرینی (قند، شکر و شیرینیها).....
۰	۶/۱۴۹	۷/۱۷۳	۲/۲۴۰	۲۷۴	۴/۳۰۶	۷/۳۲۸	محصولات خوراکی طبقه بندی نشده در جای دیگر.....
۰	۳/۱۳۱	۳/۱۵۱	۷/۱۸۳	۹/۱۹۹	۷/۲۲۴	۵/۲۵۷	چای، قهوه، کاکائو، نوشابه و آب میوه (نوشابه های غیر الکلی).....
۱۲/۱	۲/۱۲۵	۳/۱۳۹	۴/۱۷۱	۳/۲۳۳	۵/۲۶۶	۵/۲۹۱	دخانیات.....
۶۶/۵۶	۴/۱۵۱	۳/۱۷۲	۵/۲۰۲	۱/۲۲۱	۶/۲۵۵	۸/۳۳۳	کالاها غیرخوراکی و خدمات.....
۵/۹	۷/۱۳۸	۶/۱۵۳	۴/۱۷۷	۴/۱۹۴	۵/۲۱۳	۸/۲۵۵	پوشاک و کفش.....
۷۱/۱۶	۲/۱۷۰	۸/۱۸۹	۱/۲۱۹	۳/۲۳۴	۷/۲۹۳	۹/۴۸۷	مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوختها.....
۰	۲۰۰	۲۲۸	۷/۲۶۸	۶/۲۹۰	۵/۳۱۰	۹/۳۴۶	مسکن.....
۷۱۸	۱/۱۹۹	۱/۲۲۲	۲/۲۵۶	۲۷۴	۳/۲۹۲	۴/۳۲۵	اجاره.....
۰	۳/۲۰۴	۸/۲۵۶	۹/۳۲۹	۳/۲۷۲	۳/۲۹۹	۲/۴۵۲	نگهداری و تعمیر واحد مسکونی.....
۰	۶/۱۳۲	۷/۱۴۱	۶/۱۵۶	۳/۱۶۳	۵/۲۷۲	۵/۶۶۵	آب، برق و سوخت.....
۵۳/۷	۵/۱۴۶	۷/۱۶۶	۲۰۳	۶/۲۱۶	۲/۲۳۸	۴/۲۸۱	مبلمان و لوازم خانگی و نگهداری معمول آنها.....
۴۸/۶	۵/۱۸۰	۹/۲۱۰	۷/۲۵۹	۴/۳۰۲	۳/۳۶۷	۵/۴۱۸	بهداشت و درمان.....
-	-	-	-	-	-	۶/۲۹۶	حما ، و نقا.....

مأخذ: مرکز آمار ایران

نمودار شماره (21-1) شاخص سالانه بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط روستایی

مأخذ: جدول 21-2

